

ταλλήλως καὶ λόγους καὶ πράξεις. Γεννᾶται δὲ ἡ φρόνησις ἐκ τῆς θεωρίας τῶν γενικῶν ἀρχῶν, καὶ ἐκ τῆς πείρας τῶν καθ' ἑκάστα, ἥτις ἀπαιτεῖ πολυκαιρίαν καὶ περιστάσεις πρὸς γύμνασιν. Διὰ τοῦτο οἱ νέοι γίνονται μὲν μαθηματικοὶ καὶ φυσικοὶ, θραδύνουσιν ὁμῶς ὃ ἀποκτήσωσι φρόνησιν, διότι λείπει ἔτι εἰς αὐτοὺς ἡ πείρα τῶν καθ' ἑκάστα καὶ γενικῶς ἐν παντὶ πράγματι, ὅς τις δὲν ἔχει πείραν αὐτοῦ, δὲν εἶναι κατορθωτικός. Πρέπει δὲ ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν κατὰ τί διαφέρουσι βουλή, εὐβουλία καὶ εὐστοχία· ἡ μὲν λοιπὸν βουλή εἶναι συζήτησις καὶ σκέψις περὶ τινος πράγματος πρακτέου ἢ μὴ πρακτέου· ἡ δὲ εὐβουλία, ὁρθότης τῆς βουλῆς· εὐστοχία δὲ, ἡ ταχεῖα καὶ ἄνευ λόγου ἐπιτυχία τοῦ ζητουμένου (1).

Τὸ πρῶτισον ἔργον τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ εὐβουλία, νὰ κρίνῃ ὁρθῶς καὶ νὰ συμπεράνῃ ἐκ τῶν γεγονότων, ἢ ἐξ αὐτῶν τῶν φαινομένων περιστάσεων, περὶ τῶν πρακτέων εἰς τὸ παρὸν ἢ εἰς τὸ μέλλον. Ἡ διανοητικὴ αὕτη ἀρετὴ εἶναι ἡ πλέον ἀναγκαία εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων φυσικῶν καὶ ὑλικῶν κινδύνων, ὑφ' ὧν ἡ ζωὴ αὐτοῦ καθ' ἑκάστην περικυκλοῦται. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἡ φρόνησις διδάσκει· νὰ μὴ ἐμπιστευώμεθα εἰς ἄνθρωπον, ὅς τις ἐστὶν προδότης ἢ ἐπίορκος· νὰ μὴ ἐπιτρέπωμεν τὰς ὑποθέσεις ἡμῶν εἰς ἄνθρωπον ἀμαθῆ καὶ κακοήγη· νὰ μὴ παραδίδωμεν τὴν ἀνατροπὴν τῶν τέκνων εἰς παιδαγωγοὺς ἀχαρμμάτους, καὶ εἰς ὑπηρετάς ἢ θεραπαινίδας κακοήθεις. Ὅς τις καταφρονεῖ τὰς συμβουλὰς τῆς φρονήσεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν τῆς τοιαύτης παραβάσεως· μετανοεῖ, πλὴν ἀφοῦ πάθῃ, ἐνῷ ἡδύνατο ν' ἀποφύγῃ καὶ τὴν ζημίαν καὶ τῆς μεταμελείας τὴν πικρίαν.

Συστατικὰ δὲ τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόβλεψις καὶ ἡ διάκρισις. Ἡ πρόβλεψις θεωρεῖται εἰς τὸ νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τοῦ κινδύνου, συλλογιζόμενοι τὰ ὀλέθρια ἐπακόλουθα, ἃ συνεπιφέρει ἢ πάθος ἢ δὴ ἐγειρόμενον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἢ ἐπιχειρήσεις τολμηρὰ καὶ ἀσόχαστος.

Ἡ διάκρισις δὲ πάλιν, εἰς τὸ νὰ φυλάττωμεν τὰ καθήκοντα, εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν τὸ πρέπον ἀπὸ τοῦ ἀπρεποῦς, τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τοῦ βλαβεροῦ, καὶ μάλιστα, νὰ μὴ λέγωμεν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν ἀνάξιον ἢ παράκαιρον. Ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι σινηρχοντο εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ὁ γεροντότερος δεικνύων εἰς τοὺς ἄλλους τὴν θύραν τοῦ ἐστιατορίου, ἔλεγεν, Ἐνθυμεῖσθε, ὅτι ἐκ τῶν ὅσα ἐλαλήθησαν ἐνταῦθα, δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ οὐδὲ μία λέξις.

Αὗται εἶναι αἱ κυριώτεραι προσωπικαὶ ἀρεταὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅσας δηλαδὴ ἑκάστος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ νὰ πράττῃ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ ᾔναι τοῦ κοινωνικοῦ σώματος μέλος χρή-

(1) Ἀριστοτελ. Ἠθικ. Νικομάχ. στ' . θ'.